

**Чернишова Анна Михайлівна**, кандидат педагогічних наук, доцент кафедри мистецької освіти, Житомирський державний університет імені Івана Франка, 10008, м. Житомир, вул. Велика Бердичівська, 40, тел.: (067)729-87-55, e-mail: [\\_anka\\_910@ukr.net](mailto:_anka_910@ukr.net), <https://orcid.org/0000-0003-4285-0022>

## **СУТНІСТЬ ТА СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВИХ КЛАСІВ ДО ВИКЛАДАННЯ ХОРЕОГРАФІЇ**

**Анотація.** У статті актуалізовано проблему підготовки майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії. Встановлено, що одним із механізмів удосконалення процесу професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів початкових класів є впровадження в систему діяльності вищих навчальних закладів ефективних моделей, технологій оволодіння знаннями та вміннями, орієнтованих на викладання хореографії. Основним завданням етапу розробки критеріїв та показників дослідження стало обґрунтування базового критерію як робочого образу досліджуваного явища. Сформульовано основну мету статті, яка полягає у розкритті сутності та готовності майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії. В основу розробки базового критерію визначення кількісних та якісних характеристик досліджуваного явища покладено поняття готовності майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії, найвищим рівнем якої виступає творчий рівень, що характеризується сформованим індивідуальним почерком. Обґрунтування зазначеного критерію вивчення досліджуваного явища проведено, посилаючись на сутнісну характеристику поняття "індивідуальний почерк" та змістову інтерпретацію його структурних компонентів. У результаті порівняльного аналізу понять «почерк», «манера» та «стиль» виділено одну з найважливіших характеристик поняття "почерк" – індивідуальність (унікальність), що й стало підставою для вибору його як робочого образу досліджуваного явища. Спираючись на дослідження інших науковців, введено та розтлумачено поняття «індивідуальний хореографічний почерк майбутніх учителів початкових класів» – сукупність характерних рис, якостей та професійних здібностей учителя початкових класів, які він використовує у процесі викладання хореографії та створення нового, неповторного твору хореографічного мистецтва (танцю). Відповідно до мети та завдань дослідження, виділено основні структурні компоненти готовності вчителя початкових класів до викладання хореографії: цілемотиваційний (потреби, мотиви, інтереси, що спонукають вчителя початкових класів до викладання хореографії), когнітивний (професійні знання – теоретичний тезаурус учителя), операційний (професійні вміння та навички, конкретні дії учителя, в яких реалізується почерк), креативний (здатність вчителя до творчості в процесі педагогіко-хореографічної діяльності), анатоμο-фізіологічний (анатомічні та фізіологічні особливості вчителя).

**Ключові слова:** готовність, індивідуальний почерк, індивідуальний хореографічний почерк майбутніх учителів початкових класів, структура індивідуального почерку хореографа.

**Chernyshova Anna Mykhailivna**, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor of the Department of Art Education, Zhytomyr Ivan Franko State University, 10008, Zhytomyr, Velyka Berdychivska Str., 40, tel.: (067)729-87-55, e-mail: [anka\\_910@ukr.net](mailto:anka_910@ukr.net), <https://orcid.org/0000-0003-4285-0022>

## **ESSENCE AND STRUCTURE OF READINESS OF PRIMARY TEACHERS TO TEACH CHOREOGRAPHY**

The article updates the problem of training future primary school teachers to teach choreography. It has been established that one of the mechanisms for improving the process of professional and pedagogical training of future primary school teachers is the introduction of effective models, technologies for mastering knowledge and skills, focused on teaching choreography, into the system of activities of higher educational institutions. The main task of the stage of development of research criteria and indicators was the justification of the basic criterion as a working image of the studied phenomenon. The main goal of the article is formulated, which consists of revealing the essence and readiness of future primary school teachers to teach choreography. The basis of the development of the basic criterion for determining the quantitative and qualitative characteristics of the studied phenomenon is the concept of the readiness of future primary school teachers to teach choreography, the highest level of which is the creative level characterized by a formed individual penmanship. The substantiation of the specified criterion for the study of the phenomenon under study was carried out, referring to the essential characteristics of the concept of "individual penmanship" and the meaningful interpretation of its structural components. As a result of the comparative analysis of the concepts of "penmanship", "manner" and "style", one of the most important characteristics of the concept of "penmanship" - individuality (uniqueness) - was highlighted, which became the basis for choosing it as a working image of the studied phenomenon. Based on the research of other scientists, the concept of "individual choreographic penmanship of future primary school teachers" was introduced and explained as a set of characteristic features, qualities and professional abilities of a primary school teacher, which he uses in the process of teaching choreography and creating a new, unique work of choreographic art (dance). In accordance with the purpose and tasks of the research, the main structural components of the primary school teacher's readiness to teach choreography are highlighted: goal-motivational (needs, motives, interests that prompt the primary school teacher to teach choreography), cognitive (professional knowledge – the teacher's theoretical thesaurus), operational (professional abilities and skills, concrete actions of the teacher in which penmanship is realized), creative (the ability of the teacher to be creative in the process of pedagogical and choreographic activity), anatomical and physiological (anatomical and physiological features of the teacher).

**Key words:** readiness, individual penmanship, individual choreographic penmanship of future primary school teachers, structure of choreographer's individual penmanship.

**Постановка проблеми.** Трансформація системи педагогічної освіти, практичної діяльності в області хореографічного мистецтва викликає необхідність підготовки висококваліфікованих фахівців даного профілю, орієнтованих не тільки на оволодіння певними професійними вміннями та навичками, але й на формування властивостей та якостей особистості педагога-хореографа, необхідних для виконання майбутньої професійної діяльності та повноцінної самореалізації в соціокультурній сфері. Це зумовлює потребу узагальнення досвіду професійно-педагогічної підготовки студентів педагогічних факультетів та впровадження в систему діяльності вищих навчальних закладів ефективних моделей, технологій оволодіння знаннями та вміннями, орієнтованих на викладання хореографії.

**Аналіз останніх досліджень і публікацій.** Загальнотеоретичні основи професійної підготовки педагога-хореографа досліджувалися у працях Г.О. Березової, Л.А. Бондаренко, О.А. Бурля, А.Я. Ваганової, Є.П. Валукіна, К.Ю. Василенка, С.Г. Забрєдовського, Є.В. Зайцева, С.Л. Зубатова, К.Я. Голєйзовського, Р.В. Захарова, Ф.В. Лопухова, А.М. Мессерера, А.П. Тараканової, О.О. Таранцевої, Т.С. Ткаченко, В.І. Уральської, Л.Ю. Цветкової та інших дослідників.

Загальний контекст визначеної проблеми представлений широким колом наукових досліджень, однак проблема підготовки вчителів початкових класів до викладання хореографії у загальноосвітніх закладах представлена, як правило, лише рядом авторських систем, що й окреслює необхідність її активного теоретичного узагальнення та розробки системи методичних заходів для їх впровадження у навчальний процес вищої школи.

**Мета статті** – розкрити сутність та структуру готовності майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії.

**Виклад основного матеріалу.** Основним завданням етапу розробки критеріїв та показників дослідження стало обґрунтування базового критерію як робочого образу досліджуваного явища. Як правило, для опису об'єкта дослідження виділяють ті його характеристики, які достатньо повно його відображають і піддаються виміру. В основу розробки базового критерію визначення кількісних та якісних характеристик досліджуваного явища покладено поняття готовності майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії, найвищим рівнем якої виступає творчий рівень, що характеризується сформованим індивідуальним почерком. Вибір окресленого поняття ґрунтується на тому, що його використання дозволить оцінити результативність реалізації розробленої моделі в динаміці. Саме ж оцінювання за таких умов передбачає визначення як рівня досягнень (оволодіння сумою знань, умінь та навичок), так і сформованості індивідуально-неповторного діяльносного прояву особистості [1].

Обґрунтування зазначеного критерію вивчення досліджуваного явища

проведемо, посилаючись на сутнісну характеристику поняття "індивідуальний почерк" та змістову інтерпретацію його структурних компонентів.

Опис змісту поняття "почерк" має умовний характер та відрізняється обсягом, складом, семантичною та логічною структурою. Його розглядають як: індивідуальна манера, характерні риси чого-небудь; властива кому-небудь манера письмового зображення букв, графічних знаків; спосіб, стиль діяльності, виконання чого-небудь. Як бачимо, поряд із терміном "почерк" у науковій літературі активно використовується поняття "манера" та "стиль". Ми, при виборі базового критерію дослідження, керувалися науковим обґрунтуванням зазначених понять: "манера" – зовнішні форми поведінки, спосіб робити що-небудь, та чи інша особливість поведінки, спосіб дії; "стиль" – сукупність рис, близькість виразних художніх прийомів і засобів, що обумовлюють собою єдність якого-небудь напрямку у творчості [2].

Таким чином, порівняльний аналіз зазначених понять дав можливість виділити одну з найважливіших характеристик поняття "почерк" – індивідуальність (унікальність), що й стало підставою для вибору його як робочого образу досліджуваного явища, оскільки саме такий підхід дозволяє описати кількісно та якісно процес професійно-педагогічної підготовки вчителів початкових класів до викладання хореографії у початковій школі.

У науково-педагогічних джерелах індивідуальність розглядають як неповторну своєрідність якого-небудь явища, окремої істоти, людини. Індивідуальний почерк – неповторна, своєрідна, індивідуальна манера створення чого-небудь, сукупність характерних рис та особливостей, притаманних окремому явищу чи людині [3].

За твердженням графологів, почерк сприяє розкриттю індивідуальних особливостей людини (графологія – аналіз почерку), внутрішніх рис характеру людини, приховуючи в собі багато можливостей і важливу інформацію. Нашими свідомістю та підсвідомістю, будь-якими діями керує єдиний центр – мозок. Всі особливості діючих в нашому організмі систем обов'язково відображаються на фізіологічному і моторному рівні. Мозок визначає нашу здатність до концентрації, до орієнтації, запам'ятовуванню, реагування в різних ситуаціях. Вроджені особливості людини визначають основний тип мислення, особливості сприйняття, психосоматичну конституцію, що відбивається в індивідуальному почерку людини [4, с. 132].

Уперше в педагогічну практику хореографічного мистецтва поняття "індивідуальний почерк" було введено педагогом і балетмейстером Р.В. Захаровим в кінці ХХ століття. На думку провідних діячів у галузі хореографічного мистецтва (Г.Я. Власенко, Р.В. Захаров, А.М. Мессерер та ін.), формування саме цієї властивості сприяє зростанню якості професійної підготовки учителів хореографії [4, с. 10].

Індивідуальний почерк хореографа – неповторна, своєрідна, індивідуальна манера створення хореографічного твору, сукупність характерних рис та особливостей лексичної і композиційної побудови танцю, властивих окремому учителю хореографії, що відрізняють його творчі роботи від інших [3, с. 105].

На формування почерку величезний вплив роблять різні фактори як

суб'єктивного, так і об'єктивного характеру. Суб'єктивні – конкретної особистості що пише, а об'єктивні залежать від зовнішніх умов, в яких протікає процес письма. Для учителя хореографії суб'єктивними факторами є анатомічна будова тіла, особливості нервової системи, мотиваційна складова у створенні хореографічного продукту, а до об'єктивних чинників формування індивідуального почерку відносять систему навчання і тривалість тренування.

Поєднання об'єктивних і суб'єктивних факторів, які сприяють формуванню індивідуального почерку, призводить до виникнення індивідуальних ознак, не здатних у своїй сукупності повторитися в почерку іншої особи. Період формування індивідуального почерку у кожної людини індивідуальний, що обумовлено поєднанням його внутрішніх і зовнішніх факторів: у одних індивідуальний почерк може скластися вже на початку навчання, іншим потрібно кілька років практичної діяльності, що передбачає індивідуальний набір внутрішніх і зовнішніх факторів для кожної особистості. Так, для учителів хореографії період формування індивідуального почерку обумовлений функціями їх професійної діяльності, що виражається поєднанням суб'єктивних (індивідуальних особливостей будови тіла і психіки) і об'єктивних (наявністю умов і системи формування індивідуального почерку в процесі професійної підготовки у вузі) чинників.

Можливість формування індивідуального хореографічного почерку у вчителів початкових класів обумовлена відбором змісту і педагогічних засобів на основі комплексу спецдисциплін у процесі професійної підготовки [5, с. 7].

Індивідуальний хореографічний почерк учителя початкових класів реалізується в поведінці і культивуванні різних здібностей в актах професійної діяльності та вміщує комплекс професійно важливих якостей, що дозволяють йому успішно виконувати професійні завдання, розкривати творчий потенціал і авторську індивідуальність у процесі їх вирішення.

Формування індивідуального хореографічного почерку вчителів початкових класів обумовлено темпераментом і характером, які є підставою для виділення різних типів почерку. Свій відбиток на формування індивідуального почерку накладає професійна діяльність, тип особистості, особливості статури, фізичні дані. Разом з тим, є деякі відмінності між почерком жінок і чоловіків (Т.М. Буякас).

Властивості вищої нервової системи теж відображаються в індивідуальному почерку; в певних межах почерк змінюється під впливом психічного стану або емоційних чинників, що дає можливість визначення по почерку окремих характерологічних рис особистості (товариськість, практичність, енергійність, допитливість, консерватизм, обережність і т.п.). Для особистості учителя початкових класів індивідуальний хореографічний почерк виражається в неповторній, своєрідній сукупності характерних рис і особливостей лексичної та композиційної побудови хореографічного твору, властивих окремому хореографу, що вигідно відрізняють його творчі роботи від інших.

Індивідуальний почерк існує в галузі хореографії поряд зі стилем і манерою створення або виконання танцю, що нерідко призводить до плутанини

в процесі їх сприйняття [2, с. 9-16].

Розведемо ці поняття у контексті хореографічного мистецтва. Відмінності зазначених вище понять полягають, в першу чергу, в наявності різних компонентів, що входять в їх структуру. Так, наприклад, манера складання хореографічного твору ґрунтується більшою мірою на поведінковому компоненті та оцінюється як певний спосіб створення або виконання танцю з особливостями і проявами, притаманними тому чи іншому автору або народу. Стиль створення хореографічного твору визначається як сукупність рис, близькість виразних художніх прийомів і засобів, що обумовлюють собою єдність якогось напрямку в хореографії – народний, класичний, сучасний танець. Основу структури стилю становить креативний компонент. На відміну від манери і стилю, індивідуальний почерк хореографа являє собою поєднання думок, почуттів, проявів волі, потреб, мотивів, бажань, настроїв, переживань, інтелекту, схильностей, професійних здібностей, утворюючи, таким чином, унікальну цілісну структуру якості особистості, здатної до створення нового, неповторного твору хореографічного мистецтва [6, с. 150].

Спираючись на дослідження Ю.А. Ківшенко, О.А. Шамрової, *індивідуальний хореографічний почерк майбутніх учителів початкових класів* будемо розглядати як сукупність характерних рис, якостей та професійних здібностей учителя початкових класів, які він використовує у процесі викладання хореографії та створення нового, неповторного твору хореографічного мистецтва (танцю).

Зважаючи на це, уточнимо поняття "професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії", яке буде розглядатися нами як складний, багатогранний, цілеспрямований процес оволодіння майбутніми вчителями сукупністю професійно-хореографічних рис, якостей та здібностей необхідних для успішного формування власного індивідуального почерку.

Виділення критеріїв та показників потребує розгляду внутрішньої характеристики зазначеного поняття, тобто виділення його структурних компонентів.

Розглядаючи структуру індивідуального почерку хореографа, О.А. Шамрова виділяє наступні компоненти: особистісний компонент (індивідуально-психологічні передумови почерку); ціннісний компонент (професійно-діяльнісна і особистісна позиції суб'єкта); когнітивний компонент (професійні знання – теоретичний тезаурус хореографа); конструктивний компонент (професійні вміння та навички, конкретні дії суб'єкта, в яких реалізується почерк); емоційний компонент (емоційні стани суб'єкта діяльності); комунікативний компонент (система способів і засобів взаємодії у професійній діяльності, що визначає стиль спілкування хореографа) [7, с. 217].

На думку Ю.А. Ківшенко, індивідуальний почерк педагога-хореографа як властивість особистості інтегрує у своїй структурі креативний, анатомічний, поведінковий, когнітивний, рефлексивний компоненти. Зміст показників індивідуального почерку хореографа розкривається в процесі створення

хореографічного твору, де кожний етап вимагає прояву професійно значущих здібностей, які виробляються у процесі професійної підготовки [4, с. 138].

На основі аналізу психолого-педагогічної літератури, враховуючи мету та завдання дослідження у структуру готовності вчителя початкових класів до викладання хореографії увійшли ті характеристики, які у ході пілотажного опитування респондентів (50 учителів початкових класів, 12 учителів початкових класів, що викладають хореографію, 45 студентів педагогічних навчальних закладів за спеціальністю "Початкове навчання", 20 студентів педагогічних навчальних закладів за спеціальністю "Початкове навчання. Хореографія", 40 батьків) набрали не менше 70% їх оціночних позитивних суджень.

Відповідно до мети та завдань дослідження, основними структурними компонентами готовності вчителя початкових класів до викладання хореографії будемо вважати: цілемотиваційний (потреби, мотиви, інтереси, що спонукають вчителя початкових класів до викладання хореографії), когнітивний (професійні знання – теоретичний тезаурус учителя), операційний (професійні вміння та навички, конкретні дії учителя, в яких реалізується почерк), креативний (здатність вчителя до творчості в процесі педагогіко-хореографічної діяльності), анатоμο-фізіологічний (анатомічні та фізіологічні особливості вчителя) компоненти, які стали підґрунтям для розробки критеріїв та показників оцінки готовності майбутнього вчителя початкових класів до викладання хореографії як робочого образу досліджуваного явища (див. рис. 1).

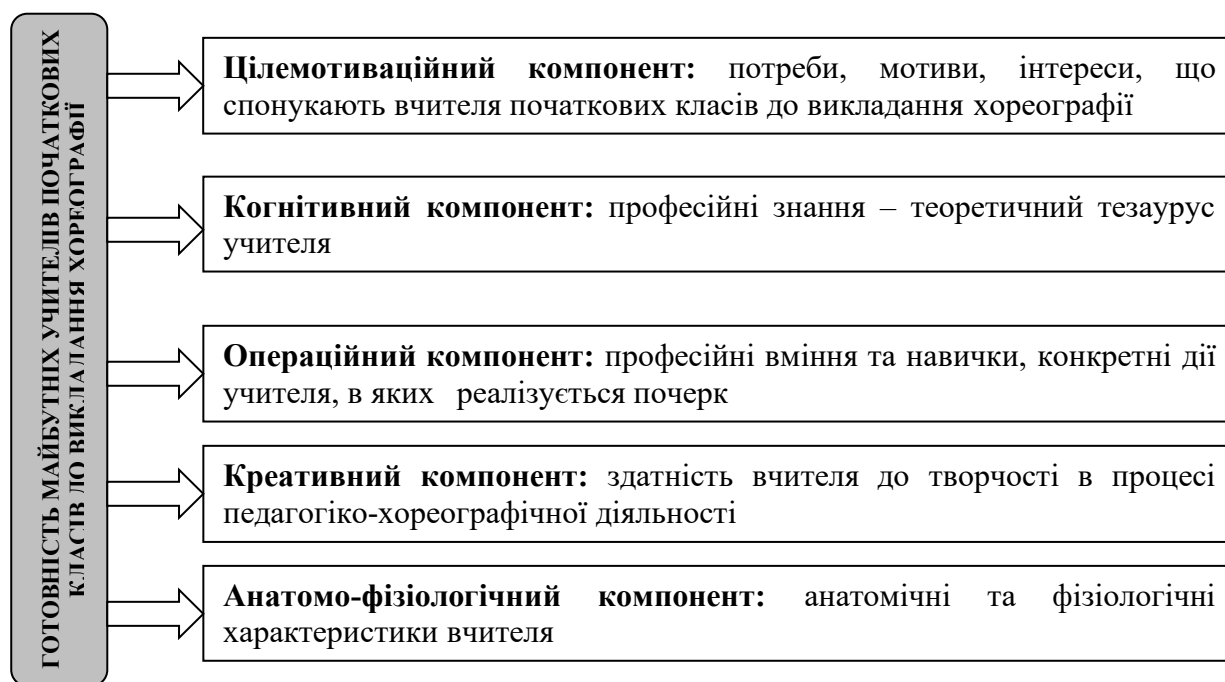


Рис. 1. Структура готовності майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії

У такій інтерпретації *цілемотиваційний компонент* у цілому являє собою сукупність зовнішніх або внутрішніх умов, які викликають активність людини і визначають її спрямованість; сукупність спонукальних факторів, які визначають

активність особистості; це всі мотиви, потреби, стимули, ситуативні чинники, які спонукають поведінку людини [**Ошибка! Источник ссылки не найден.**, с. 25-32].

В основу характеристики цілемотиваційного компоненту покладено поняття "мотив". Аналіз наукових джерел засвідчив, що автори відносять до мотивів тільки свідомі спонуки. У контексті досліджуваної проблеми цілемотиваційний компонент виконує роль спонукальних чинників, які визначають усвідомлену активність особистості та ступінь спрямованості на професійно-педагогічну підготовку майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії, бажання і потребу розвивати себе, свою діяльність й умови праці.

Оскільки цілемотиваційна сфера є рушійною силою будь-якої діяльності, даний компонент розглядається нами як основа, що зумовлює ефективність функціонування інших структурних компонентів готовності, навколо якої вони об'єднуються і групуються.

*Когнітивний компонент* включає володіння вчителем початкових класів, що викладає хореографію, системою знань, які забезпечують впровадження їх у практичну професійну діяльність.

Згідно системно-діяльнісної концепції знання є основою теоретичної і практичної підготовленості фахівця до здійснення ним професійної діяльності. У цілому, на нашу думку, продуктивність професійної діяльності вчителя початкових класів, що викладає хореографію, крім інших чинників, зумовлюється рівнем сформованості фахових знань. Головною ознакою знань учителя початкових класів, що викладає хореографію, у контексті досліджуваної проблеми є їх багатофункціональність та специфічність.

*Операційний компонент* безпосередньо пов'язаний з розвитком у вчителів початкових класів цілісної системи відповідних умінь, необхідних для здійснення педагогіко-хореографічної діяльності на високому рівні.

Уміння, що забезпечують успіх в досягненні необхідних результатів в хореографічній діяльності учителя початкової школи, з одного боку, будемо розглядати як здатність реалізувати цілі прикладного компоненту професійно-педагогічної діяльності, з іншого, – як цілеспрямовану динамічну систему осмислених дій, що ґрунтуються на знаннях соціального та фахового підґрунтя основ хореографії, його етапів, принципів і особливостей.

Оскільки, аналіз основних видів і жанрів художньо-творчої діяльності дозволяє визначити мистецтво хореографії як найбільш універсальний засіб формування особистості та її креативних здібностей, то вважаємо необхідним виокремити креативний компонент готовності вчителя початкових класів до викладання хореографії.

В основі розуміння *креативного компонента* готовності вчителя початкових класів до викладання хореографії лежить розгляд феномена креативності, що визначає творчий характер хореографічної діяльності педагога і який проявляється на певних етапах творчого процесу.

Термін "креативність" у педагогіці та психології набув поширення на заході у 60-ті роки ХХ століття після публікацій робіт Дж. Гілфорда, завдяки



яким фактично народжується сучасна психологія творчої обдарованості (психологія креативності).

Дж. Гілфорд та його співробітники виділили 16 гіпотетичних інтелектуальних здібностей, які характеризують креативність. Серед них: швидкість (кількість ідей, що виникають за деяку одиницю часу); гнучкість (здатність швидко переключатися з однієї ідеї на іншу); оригінальність мислення (здатність продукувати ідеї, що відрізняються від загальноприйнятих); допитливість (підвищена чутливість до проблем, що не викликають інтересу в інших); іррелевантність (логічна незалежність реакцій від стимулів).

Згодом Дж. Гілфорд робить висновок, що креативність характеризується шістьма основними параметрами: 1) здатністю до виявлення й формулювання проблем; 2) здатністю до генерування великої кількості ідей; 3) гнучкістю – здатністю до продукування найрізноманітніших думок; 4) оригінальністю – здатністю відповідати на подразники нестандартним способом; 5) здатністю вдосконалювати об'єкт сприймання, додаючи певні деталі; 6) здатністю розв'язувати проблеми шляхом реалізації відповідних аналітико-синтетичних операцій [8, с. 17-21].

Креативність особистості визначає її готовність змінюватися, відмовлятися від стереотипів, допомагає знаходити оригінальні рішення складних проблем у ситуації невизначеності; це внутрішній ресурс людини, який допоможе їй успішно самовизначитися в суспільстві [8, с. 52].

У зарубіжній літературі існує безліч визначень поняття креативність; цю "множину" можна проілюструвати узагальнюючим висловлюванням Р. Холлменна: "Креативність являє собою сплав сприймань, здійснених новим способом (Е. Маккеллар), здатність знаходити нові зв'язки (Л. Кюбі), виникнення нових відносин (К. Роджерс), поява нових творів (Г. Меррей), нахил до здійснень нововведень (Г. Лассуел), діяльність розуму, що приводить до нових прозрінь (К. Жерар), трансформація досвіду в нову організацію (Ф. Тейлор), уяву нових констеляцій значень (І. Гізелін)". Іншою найбільш загальноприйнятою більшістю сучасних зарубіжних дослідників визначення креативності є її розгляд як здатності створювати продукт, який володіє новизною і при цьому відповідає контексту, в якому він знаходиться (Т. Амабайл, Ф. Баррон, Т. Любарт, Д. Маккінон, Р. Оксі, Р. Штернберг) [9].

Таким чином, підтримуючи думки науковців, креативом у процесі діяльності вчителя початкових класів на уроках хореографії будемо вважати здатність педагога до творчості, прийняття і створення чогось нового, нестандартного та унікального, що відрізнятиме його від інших (здатність створити свій індивідуальний хореографічний почерк).

Розглянемо важливість *анатоμο-фізіологічного компоненту* готовності вчителя початкових класів до викладання хореографії.

При оцінюванні хореографічного продукту (танцю), поряд з оцінкою фахової майстерності вчителя (драматургії та режисури танцю, відповідності музики й хореографічної лексики, сценічної культури, оригінальності номера, автентичної відповідності тощо), оцінюється й майстерність самих учасників (учнів), приділяючи велику увагу технічній майстерності, яка дає можливість на

її основі розвивати виразність, емоційність, динаміку виконання танцю. На рівень майстерності, у свою чергу, впливають соціальні (знання, уміння та навички, що формуються в навчально-виховному процесі) та спадкові чинники (природні задатки й здібності самої дитини) [10, с. 336-337].

Здібності – це індивідуально-психологічні особливості людини, які відповідають умовам успішного виконання тієї чи іншої діяльності, а саме – набуття знань, умінь і навичок (О.В. Винославська) [11, с. 235]. Здібності тісно пов'язані зі знаннями, уміннями і навичками людини, забезпечуючи їх швидке надбання, закріплення й ефективно застосування на практиці.

Природною основою формування здібностей є задатки — вроджені анатомо-фізіологічні особливості нервової системи, мозку, органів почуттів і руху. Задатки є необхідною, але не достатньою умовою розвитку здібностей. Задатки являють собою лише можливості та передумови розвитку здібностей, але ще не гарантують, не зумовлюють появу і розвиток тих чи інших здібностей [12, с. 6].

Задатки полегшують засвоєння професійних навичок. Однак вони лише підґрунтя, на якому розвивається дерево обдарованості. Оскільки задатки розвиваються в діяльності, буває дуже важко визначити, де закінчуються вроджені, генетично зумовлені передумови до професії й починаються власне здібності.

Оскільки специфікою танцювальної діяльності є та особливість, що вона оперує хореографічними (пластично-інтонаційними) образами, спробуємо припустити, що найважливішими природними задатками для здійснення хореографічної діяльності є анатомічні дані, зокрема пропорції тіла, постава, гнучкість тіла, ритмічність, координація та ін.

Для танцювальної діяльності фізичні задатки мають виняткове значення, адже сильне й гнучке тіло забезпечує досконале оволодіння танцювальними рухами. Якщо "танець не можливий без виразних дій, а виразні можливості людського тіла невичерпні", очевидно має існувати такий "набір" здібностей, природних та особистісних, які у своєму поєднанні створюють основу успіху [13, с. 38-43].

Тому анатомо-фізіологічний компонент готовності характеризує наявність у майбутніх учителів початкових класів необхідного "набору" характеристик (природних та особистісних) необхідних їм для успішного здійснення хореографічної діяльності у процесі навчання учнів початкових класів.

**Висновки.** Підсумовуючи, можна сказати, що образом результату досліджуваного явища визначено готовність, найвищим рівнем якої виступає творчий рівень, що характеризується сформованим індивідуальним хореографічним почерком – сукупністю характерних рис, якостей та професійних здібностей учителя початкових класів, які він використовує у процесі викладання хореографії та створення нового, неповторного твору хореографічного мистецтва (танцю). Розроблено структуру готовності майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії, що включає: цілемотиваційний (потреби, мотиви, інтереси, що спонукають вчителя початкових класів до викладання хореографії), когнітивний (професійні знання – теоретичний тезаурус учителя), операційний (професійні вміння та навички, конкретні дії учителя, в яких реалізується почерк), креативний (здатність

вчителя до творчості в процесі педагогіко-хореографічної діяльності), анатомо-фізіологічний (анатомічні та фізіологічні особливості вчителя) компоненти.

### **Література:**

1. Чернишова А.М. Професійно-педагогічна підготовка майбутніх учителів початкових класів до викладання хореографії : автореф. дис. ... канд. пед наук : 13.00.04. Житомир, 2014. 20 с.
2. Андрощук Л.М. Формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії. *Збірник наукових праць*. Частина 2. К. : Міленіум, 2005. С. 9-16.
3. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т. Бусел. К. : Ірпінь : ВТФ "Перун", 2004. 1440 с.
4. Кившенко Ю.А. Средства профессиональной подготовки педагогов-хореографов в ВУЗе : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08. Самара, 2011. 196 с.
5. Андрощук Л.М. Формування індивідуального стилю діяльності майбутнього вчителя хореографії : автореф. дис. ... канд. пед. наук : 13.00.04. К., 2009. 20 с.
6. Чернишова А.М. Змістова характеристика поняття "хореографія" у контексті професійно-педагогічної освіти. *Педагогіка і психологія професійної освіти : науково-методичний журнал*. 2012. №4. С. 147-154.
7. Шамрова Ольга. Педагогические условия, пути и средства успешной подготовки руководителей любительских хореографических коллективов в высшей школе. *Нова пед. думка : наук.-метод. журн.* 2012. № 2. С. 216-218.
8. Теоретичні і прикладні аспекти розвитку креативної освіти у вищій школі: монографія / за ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2012. 284 с.
9. Elliot J. *Reconstructing Teacher Education*. London : Falmer Press, 1993.
10. Олефіренко К.О. Критерії початкова відбору дітей молодшої шкільного віку у хореографії. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. Фізичне виховання та спорт : збірник наукових трудов. Вип Носко*. Чернігів : [б. и.], 2011. С. 336-338.
11. Психологія : Навчальний посібник / О.В. Винославська, О.А. Бреусенко-Кузнєцов, В.Л. Злишков та ін.; за наук. ред. О.В. Винославської. К. : Фірма "ІНКОС", 2005. 352 с.
12. Поклад І.М. Розвиток хореографічних здібностей дітей молодшого шкільного віку : автореф. дис... канд. психол. наук : 19.00.07. К., 2006. 20 с.
13. Богута В.М. Фізіологічні складові формування хореографічних здібностей. *Вісник Луганського національного університету ім. Т. Шевченка, Педагогічні науки*. №07 (194). Частина 1. Луганськ : ЛНУ, 2010. С. 38-43.

### **References:**

1. Chernyshova, A.M. (2014). Profesiino-pedahohichna pidhotovka maibutnix uchyteliv pochatkovykh klasiv do vykladannia khoreohrafii [Professional and pedagogical training of future primary school teachers for teaching choreography]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Zhytomyr [in Ukrainian].
2. Androshchuk, L.M. (2005). Formuvannia indyvidualnoho styliu diialnosti maibutnoho vchytelia khoreohrafii [Formation of the individual style of activity of the future teacher of choreography]. *Zbirnyk naukovykh prats – Collection of scientific works*, 2, 9-16 [in Ukrainian].
3. Busel, V.T. (Eds.). (2004). *Velykyi tлумachnyi slovnyk suchasnoi ukrainskoi movy [A large explanatory dictionary of the modern Ukrainian language]*. Irpin : VTF "Perun" [in Ukrainian].
4. Kivshenko, Yu.A. (2011). Sredstva professionalnoi podgotovki pedagogov-khoreografov v VUZe [Means of professional training of teachers-choreographers in the university]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Samara [in Russian].
5. Androshchuk, L.M. (2009). Formuvannia indyvidualnoho styliu diialnosti maibutnoho vchytelia khoreohrafii [Formation of the individual style of activity of the future teacher of choreography]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].

6. Chernyshova, A.M. (2012). Zmistova kharakterystyka poniattia "khoreohrafiia" u konteksti profesiino-pedahohichnoi osvity. [Content characteristic of the concept of "choreography" in the context of professional and pedagogical education]. *Pedahohika i psykhologhiia profesiinoi osvity : naukovo-metodychnyi zhurnal – Pedagogy and psychology of professional education: scientific and methodical journal*, 4, 147-154 [in Ukrainian].
7. Shamrova, Olga. (2012). Pedagogicheskie usloviya, puti i sredstva uspeshnoi podgotovki rukovoditelei lyubitelskikh khoreograficheskikh kollektivov v visshoi shkole [Pedagogical conditions, ways and means of successful training of leaders of amateur choreographic groups in higher education]. *Nova ped. dumka : nauk.-metod. zhurn. – New pedagogical thought: a scientific and methodical journal*, 2, 216-218. [in Ukrainian].
8. Dubaseniuk, O.A. (Eds.). (2012). *Teoretychni i prykladni aspekty rozvytku kreatyvnoi osvity u vyshchii shkoli: monohrafiia [Theoretical and applied aspects of the development of creative education in higher education: a monograph]*. Zhytomyr : Vyd-vo ZhDU im. I.Franka [in Ukrainian].
9. Elliot J. (1993). *Reconstructing Teacher Education*. London : Falmer Press.
10. Olefirenko, K.O. (2011). Kryterii pochatkova vidboru ditei molodshoi shkilnoho viku u khoreohrafiu [Criteria for the initial selection of children of primary school age in choreography]. *Visnyk Chernihivskoho natsionalnoho pedahohichnoho universytetu – Bulletin of the Chernihiv National Pedagogical University*, 336-338 [in Ukrainian].
11. Vynoslavskaya, O.V., Breusenko-Kuznietsov, O.A., Zlyvkov, V.L. ta in. (2005). *Psykhologhiia : Navchalnyi posibnyk [Psychology: Study guide]*. O.V. Vynoslavskaya (Ed.). K. : Firma "INKOS" [in Ukrainian].
12. Poklad, I.M. (2006). Rozvytok khoreografichnykh zdibnostei ditei molodshoho shkilnoho viku [Development of choreographic abilities of children of primary school age]. *Extended abstract of candidate's thesis*. Kyiv [in Ukrainian].
13. Bohuta, V.M. (2010). Fiziologichni skladovi formuvannia khoreografichnykh zdibnostei [Physiological components of formation of choreographic abilities]. *Visnyk Luhanskoho natsionalnoho universytetu im. T. Shevchenka – Bulletin of the Luhansk National University named after T. Shevchenko*, 7, 38-43 [in Ukrainian].